

**«ADMINISTRATIO-ZUZENBIDEA»
HIZTEGIRAKO LANTALDEA:
PROPOSAMENA**

Bilbo, 2000-X-26

Andres Urrutia Badiola

1. Nondik norakoak
2. Helburuak
3. Osaera eta kokatzea
4. Finantzaketa
5. Egutegia

1. Nondik norakoak

Euskaltzaindiak Hiztegi Batuaren lanketari ekin dio azken urteotan. Bukatua, du, dagoeneko, Hiztegi Batu horren lehen itzulia. Lehenengo itzuli horretan, besteak beste, Euskal Akademiak nahitaezko izan ditu oinarri batzuk, hala nola, Orotariko Euskal Hiztegia (OEH) eta Euskararen Egungo Bilketa Sistematikoa (EEBS). Oinarriok aspalditik finkatu ziren, eta zer gehitu eta zertan osatu ere izan dezakete horiek gaur egun, batez ere oraintsuagoko testugintzaren aldetik.

Bide horretatik, Euskaltzaindiaren azken bilkuretan behin eta berriro azaleratu da hiztegi gintzarako osagarrien premia. Izan ere, Hiztegi Batu horren bigarren itzulia hastear du Euskaltzaindiak, eta hirugarren itzuli baterako itxaropenean ere, badabil gure Erakundea.

Hartara, bigarren itzulirako irizpideak berrikitan onetsi ditu Euskaltzaindiak. Irizpide horietan ageri-agerian dugu Hiztegi Batu horretara barneratu beharra, aldez aurretik ikusitako oinarriekin batera, bestelakoak ere, alegia, arloz arlo landutako hiztegi berezietako hitzak.

Jakina da arlo berezietako hitzek edo berbek, neurri handi batean behinik behin, terminologiaren esparrua uki dezaketela. Bestalde ere, aspaldian du esana Euskaltzaindiak, egiteko horretan bere burua sartzeko adina baliabide ez duela.

Aldiak aldi, halakoak Hondarribian aldarrikatu izanak (*Euskera*, 1982) ez dakar, inondik ere, Euskaltzaindiak bere burua aldendu behar duenik arlo berezietan profitagarri izan dezakeen eduki mugatu horretatik.

Osoko Biluran azaldua da, halaber, jorraketa berezi hori nonbaitetik hasi beharra; eta esparruok zehazterakoan, *administrazio-zuzenbide* esparru horri beti aitortu ohi zaio berebiziko garrantzia, euskararen normalizazio bidean. Gogora dezagun, bide batez, Eusko Jaurlaritzaren «Euskara Biziberritzeko Plan Nagusia» eta antzeko ekimenak, agintarienak zein gizartearenak.

Baten batek uste dezake, horiek irakurri eta gero, hiztegi handimandi baten asmotan dabilela ekimen hau. Hala ere, helburua ez da, geroago azalduko denez, hiztegi bereziak oso-osorik moldatzea, baizik eta hiztegi gintza berezi horretatik hiztegi gintza batu eta orokorrera zer ekarri zehaztea eta berori ustiatzea, euskal gizarteak izan ditzakeen premiak aintzat hartuta. Euskaltzaindiaren emaitza, dudarik ez izan, baliotsuago eta baliagarriago izango da horretara jokatuz gero. Ildo horretatik proposatzen da Hiztegi Batuko lantaldearen barnean “Administrazio-Zuzenbidea” lantalde berezia eratzea, orain artekoari eutsi eta aurrerantzean modu zabalagoan jarduteko. Hitz batez esateko, euskal hiztegi gintzaren arlo berezietan bizi dena, neurri neurtuan berderen, guztion plazara ekartzea.

2. Helburuak

«Administrazio-zuzenbide» lantalde horren egitekoak honetara labur daitezke:

a) Hiztegi Batuko bigarren itzulirako zerrenda egokia prestatu, administrazio-zuzenbidearen munduan dabilen kontzeptu oinarrikoenak Hiztegi Batura biltzeko. Lagin horren norainokoak, esanaren arabera, mugatua behar du izan. Inondik ere ez arlo horretako terminologia osoa eratu beharrekoa. Hasiarako helburua, beraz, 400-600 hitz jasotzea izango litzateke. Arlo honetako hitz orrokoenak zein diren zehaztu eta Euskara Batuko batzordearen eskuetan jarri, Hiztegi Batura joan daitezten. Betiere, Euskaltzaindiaren Osoko Bilkurak beroriek onesteko. Horixe izango luke eginkizun lehena lantalde horrek. Hitzak, alabaina, ez solteak eta lokabeak, ezpada lotuak eta euren inguruabarrekin emanak, hitzok nork, non, noiz eta nola erabili dituen kontua argigarri izan dakigun.

b) Bada, orobat, Hiztegi Batuko hirugarren itzulirako helbururik lantalde horretan. OEH eta EEBS izan ditugu orain arteko zutabe nagusiak, lehen itzuli horretan behintzat. Bigarren itzulirako irizpideek barneratu dituzte aurreko horiek, bai eta, modu berean eta lehen esan legez, ahozko euskara eta arlo desberdinetako hiztegi bereziak ere.

Aurreko material hori gaurkotu beharrak berez dakar, lehenbailehen, multzo horretara bilduta ez dagoena batu eta sistematizatzea, lehendik ere dagoena ahaztu gabe. Bi xede, beraz, honako honetan: a) aurreko iturburuak (EEBS batik bat) gaurkotu eta osatzea; eta b) horra bildu gabekoa molde egokian zerutu eta lotzea.

Puntu horri dagokionez, bi testu-multzo dira ekartzeko modukoak:

b.1. Historian zehar landutakoak, jatorrikoa nahiz itzuliaren bidezkoak. Hor ditugu XIX. eta XX. mendeetako testuak. Horiek lantaldearen gordailura ekarri» eta banan-banan aztertu, bertatik irabazgarri izan dezakeguna zorrotz jakiteko.

b.2. Azken hogeita bost urteotan, euskal administrazioek ondu duten horretatik ere hasita, EEBS delakoa alor horretan eguneratu, alor horretako espezialisten irizpean. Aipa ditzagun, besteak beste, herrialde historikoetako aldizkari ofizialak, Euskal Autonomia Erkidegokoa eta Nafarrokoa, IVAP/HA-EEren liburugintza, zuzenbide-fakultateen testuak... Oro har, EEBS bilduma jarri, administrazio-zuzenbideari dagokionez behintzat, hedatzeko eta garatzeko tenorean.

Horiek sortuko lukete halako datu-base aberasgarria, Euskaltzaindiak eta administrazioek edota herritarrek ere egungo baliabide informatikoen bitartez aise eskuratuko luketena. Euskaltzaindiak berak ere oso erabilgarri izan dezake hori, sarri-sarri etorri izan ohi zaizkion eskabide eta kontsultak (EUDEL, udalak, foru aldundiak ...) argitzeko, eta gero ere etor dakiagokeenei (JAGONET, bestelakoak ...) artez eta egokiro erantzuteko.

c) Langintza horretatik ere badator hirugarren ondorengorik. Labur ditzagun kontua. Euskal Herrian, Katalunian ez bezala, ez gara gauza izan Administrazioaren esparruko berbagintzan guztiok batera ibiltzeko. IVAP-HAEE, UZEI eta Zuzenbide Fakultateak dantzan ibili dira, bakoitzak bereari eutsiz. Azken boladetan, bistan da, gero eta batasun-zantzu nabariagoak somatzen dira nonahi, euskarazko administrazio-zuzenbide berbakera dela eta. Zalantzarik flimifioena ere ez izan. 400-600 hitzeko hiztegia ondu, hitz horien euskal morfologia finkatu eta Hizteg! Batuan txertatu: horra hor aurrerakada ezin hobe euskalgintzaren esparruan, Euskaltzaindiak bultzatua eta onetsia (horretan ere, Euskaltzaindiak bere egitekoa beteko luke, Nafarroako eta Euskal Autonomia Erkidegoko legerien arabera erakunde aholkuemailea den aldetik).

3. Osaera eta kokatzea

Helburuak azalduta, lantalde horren osaera eta kokatzea izango lirateke orain ukitu beharrekoak, helburu horiekin lotuta baitaude bi puntu hauek, estu-estu lotuta izan ere.

a) Osaera

Nahitaezko dirudi lantalde horren osaerak bi multzo desberdin izatea. Lehenari legokioke, osaera onartzearekin batera, 400-600 hitz horiek moldatu eta zerrendatzea. Osaera horretan, beraz, jarraikoak: Euskaltzaindiaren ordezkariak (zuzendari eta idazkaria), IVAP-HAEE (ordezkaria), INAP (ordezkaria) eta Ipar nahiz Hego Euskal Herriko Zuzenbide Fakultateak (ordezkari bana).

Bigarrenari bestelako eginkizuna esleituko litzaioke, hau da, zuzendariaren eta idazkariaren azpian, bi bekadun lanean aritzea, hitz zerrenda horiek prestatu eta lantalde horren kideei igortzeko. Haien oharrak jaso, papereratu eta hileroko bileretarako materialak antolatu eta txukundu. Orobat, lehen esandako testuak ordenagailuetan sartu eta sailkatu. Testu horiek zein izan eta nola sartu, lehenago aipatu lantaldearen eskuetan legoke, langintza horren irizpideak Euskaltzaindiarekin bat etor daitezen.

b) Kokatzea

Kokatze horrek bi esanahi ditu: aurrena, egiturarena eta hurrena, lekuzearena.

Aurrenari dagokionez, argi dago horren kokatze berezkoa Hiztegi Batuko lantaldean dagoela, lantalde berezi gisa. Lehendik ere izan dira eta orain ere badira eite horretakoak Euskaltzaindiaren organigraman. Horrek harreman sendoak izan beharko lituzke Hiztegi Batuko lantalde orokorarekin eta abian izan daitezkeen bestelako lantalde bereziekin, guztiok batera ibil gaitezten.

Hurrenari buruz, ostera, ez ahaztu Euskaltzaindiak badituela lantalde franko, euskal geografian eta hiriburuetan barreiatuak. Ez da komeni, beraz, osterantzeko egitura pisutsuak sortzea, ezpada arin aldatzekoak eta, hala balitz, behalakoan suntsitzekoak ere.

Hortaz, kokatzeak dakar, lantaldeari buruzko gorabeheretan, bilerak Euskaltzaindiaren egoitzan edo ordezkaritzetan egin ahal izatea. Bekadunen lana, aldiz, bi modutan antola daiteke: Euskaltzaindiaren egoitzan edo ordezkaritzetan bertan, edo hortik kanpo. Areago, guztiz egingarria izan daiteke unibertsitatearen edo beste erakunderen batekin ituna sinatzea, bi bekadun horiek Euskaltzainditik kanpo ezartzeko. Buruan izan, horien lana, epe luzerako lana eta egitekoa dela. Horrek ahalbideratzen ditu, hain zuzen ere, tankera horretako irtenbideak.

4. Finantzaketa

Esandakotik dator, etorri ere, aurreko horrek finantzaketa-prozesu osoa behar izatea.

Euskaltzaindiaren barruan, datorren urteko aurrekontua finkatua dugula eta, bi norabide izan ditzakegu erabilgarri:

a) Proiektuaren zenbatekoa zehaztu eta gure aurrekontuaren barruan jarri. Euskaltzaindia izango litzateke proiektu honen erantzule, Hiztegi Batuko aurrekontuaren barruan, lantalde horri dagozkionak (eta bestelako lantaldeei ere dagozkienak, jakina) ordaintzeko. Horrek bere ondorioak ekarriko lituzke Euskaltzaindiak duen diru-iturri horretan (Eusko Jaurlaritza, Nafarroako Foru Erkidego eta hiru aldundiekin eginiko ituna).

b) Proiektu berezi moduan ulertuta, egingarri izan daiteke ekimen hau itun berezi baten bidez gauzatzea; horretarako, proiektua IVAP/HAEE eta INAP erakundeekin batera bidera daiteke eta diru-horniketa ere haiengandik jaso, kopuru esanguratsuan behinik behin.

Nolanahi den ere, lantalde horren izatea eta ezaugarriak onesten badira, berehalakoan antola daiteke aurrekontu hori, eta diru-kopuruak zehaztu.

5. Egutegia

Kronograma baten bidez adierazita, hauxe izango litzateke lantalde horren eginkizuna:

2000. urtea bukatu baino lehen	Lantaldea osatu/bekadunak hitzartu
2001. urtea	Lantaldea Lehenengo hiru hilabeteetan: hitzak zehaztu. Jarraiko hilabeteotan, hitzok landu: 35 hitz hileko x 9 hilabete= 315 hitz.
	Bekadunak Bekadunen lanari hasiera eman. Ordenagailuan testuak sartu eta sailkatu. (XVIII. eta XIX. mendeak) Lantalderako hitz zerrendak prestatu, haren zuzendariaren eta idazkariaren mende.
2002. urtea	Lantaldea 35 hitz hileko x 5 hilabete=175/200 hitz. Zerrenda bukatu eta Euskara Batuko batzordera eraman (ekaina-iraila)
	Bekadunak Urte osoan, ordenagailuan testuak sartu eta sailkatu. (XX. mendea) Lantalderako hitz zerrendak prestatu, haren zuzendariaren eta idazkariaren mende.
2003. urtea	Bekadunak Testuak bukatu (ekainean)

Bistan denez, aurreko hori hurbilketa laburra baino ez da. Hasi eta gero, lanak berak eragingo du arinago edo baratzago jokatzea. Hasian hasi, oster, bat-bateko aldaketak eta egokierak asma daitezke, unean uneko premiei erantzun egokia emateko.

Laburbilduta, gogoratu lantalde honetarako erabili diren irizpideok:

a) Helburua ez da “administrazio-zuzenbidea” hiztegi berezi osoa egitea, baizik eta hiztegi berezi horretatik hiztegi batu eta orokorrera zer ekarri zehaztea, neurri batean behintzat, eta hori modu egituratu eta sistematikoan lantzea. Hiztegi Batuak bere joanean jarraitu beharko du, bilkuraz bilkura, orain arte bezalaxe. Lantalde honen lanak amaitu eta gero, hitz hauek Euskara Batuko batzordera etorriko lirateke. Artean, halakorik agertuko balitz gure bilkuretako lanean, ezaugarri, inguruabar eta bestelakoak eskura izango genituzke, egoki zehaztuta eta gure eztabaiden argigarri. Zeresanik ez, Euskaltzaindiari egiten zaizkion eskabide eta kontsultetan ere (JAGONET, zenbait administrazio ...) erantzun oinarridunak emateko aparteko aukera emango duela.

b) Bada helbururik ere, datu-base aberasgarria osatzeko, testugintza juridiko-administratiboaren lekukotzat izan ditzagun, Ipar zein Hego Euskal Herrikoak. Gure hiztegituzan horiek ere lagungarri ditugulakoan nago.

Horrexegatik eskatzen dut, hain justu ere, proposamen hau Euskaltzaindiak onestea, eta aldi berean, «Administrazio-zuzenbidea» hiztegirako lantaldea osatzeko pausoak eman ditzadan baimena luzatzea.

Esan gabe doa testu honi buruz zuek izan ditzakezen iradokizunak, kritikak, oharrak eta osterantzekoak, onargarriak ez ezik, aberasgarriak ere badiudala eta, jakina, aintzat hartu beharrekoak.